CULTURA

100 anys de Seidia, el petit Canigó del Maestrat

Emigdi Subirats
escriptor

Mn. Joaquim Garcia i Girona era natural de Benassal (1867), va ser un dels grans impulsors de la tardana Renaixença a les Terres de l'Ebre. Va cursar els primers estudis al col·legi de Sant Josep de Tortosa i va estudiar el sacerdoci al Seminari Diocesà en el qual va llicenciar-se igualment en Filosofia i Lletres. Posteriorment va ingressar a la Germania d'Operaris Diocesans de Mossèn Sol, i va ser nomenat rector dels Seminaris de Saragossa, Còrdova, Oriola i Baeza, fins a la seua mort ocorreguda el 13 de desembre de 1928. Va combinar durant tota la seua vida la vocació religiosa, l'amor a les tradicions pròpies i la passió per lo renaixement de la llengua dels pares. Entre els seus deixebles il·lustres trobem el teòleg escolàstic gandesà Mn. Joan Baptista Manyà, i el poeta tortosí Mn. Tomàs Bellpuig.

L'abrandat poeta benassalenc ens fa saber que des que era un estudiant de primària havia sentit una exaltació de sentiment per la terreta nadiua,… d'enyorança de les seues glòries antigues, i com no podia ser d'altra manera, un gran amor per la llengua de la terra: la que vaig mamar amb la llet, la serrana del Maestrat. L'any 1901, encoratjat pel patrici del moviment renaixentista a Tortosa, Francesc Mestre i Noé, va publicar l'emblemàtica poesia *Als fills del Maestrat* al primer rotatiu local redactat íntegrament en català, *La Veu de Tortosa*, les darreres estrofes de la qual reivindiquen la riquesa lingüística a cada indret del país: *Prou menyspreu, ja no més guerra/ fills del noble Maestrat,/ Al llenguatge de la terra,/ que en cada vall, cada serra/ un tresor mos té amagat/ Quin tresor? El de la història/ i les velles tradicions,/ que d'un país són la glòria/ i n'és llur freqüent memòria/ la de les generacions*.

L'any 1907 podria haver participat al 1r Congrés Internacional de la llengua catalana, promogut pel lingüista manacorí Mn. Antoni M. Alcover, amb el qual va col·laborar activament. Garcia Girona defensava la conveniència d'emprar mots de qualsevol de les contrades on és parlat l'idioma català per tal d'enriquir-lo i dignificar-lo: "No l'escric ací tan espriva i ferrenya com la parlem al Maestrat, sinó que li faig prendre posades i caigudes com les de la Plana i de la mateixa capital del nostre Regne. Més encara, no hai titubejat ni gota en afillar-me vocables de la parla dels catalans, perquè tinc la convicció íntima de que, siga lo que es vulga de les modalitats de la llengua de nostre gran Rei dins els que foren sos dominis, tenen totes elles un fons comú".

Aquesta intensa recerca lingüística va portar-lo a l'elaboració de *Vocabulari del Maestrat* (lletres A-G), obra que va deixar inacabada i que va finalitzar el prestigiós lingüista valencià Carles Salvador. En el pròleg d'aquest destacat recull lingüístic l'intel·lectual maestratenc torna a fer una fervorosa defensa de la llengua pròpia del país i de la seua unitat mitjançant l'ús d'un seguit de frases antològiques: "Vaig girar los ulls a la meua llengua serrana del Maestrat… tan típica dins la fesomia general de nostra llengua catalanesca-valenciana…nostre vocabulari és un regatxol que baixa del Maestrat, busca com engrossar-se en la Plana i altres terres, per anar a morir a la mar d'un Diccionari General de la llengua catalanesca-valenciana".

Quant a la seua poètica es nodreix d'arrel verdagueriana. La seua gran obra va ser el poema èpic Seidia, premiat als Jocs Florals de Lo Rat Penat de València del 1919, ara fa cent anys. Es tracta d'un autèntic cant patriòtic, que l'autor va concebre expressament per tal que la seua terreta del Maestrat tingués el seu petit Canigó, ja que pretenia fer reviure l'amor dels valencians per la seua història, llengua i tradicions. Es tracta d'un extens poema en 15 cants, a l'estil de Mossèn Cinto, carregat de fonts històriques i de simbologia. L'autor va tornar a apuntar directament cap a la unitat de la llengua catalana, en l'explicació lingüística corresponent a aquesta magnífica epopeia valenciana: "No hai titubejat ni gota en afillar-me vocables de la parla dels catalans, perquè tinc la convicció íntima de que, siga lo que es vullga de les modalitats de la llengua de nostre gran Rei (Jaume I) dins els que foren sos dominis, tenen totes elles un fons comú, i és llei obligatòria a tots els conreadors de les mateixes realçar-les a la grandiosa unitat lingüística i literària que m'encalçaren en el segle d'or de nostres lletres".

Com a bon llatinista, va ser el traductor del Jardí d'Horaci, un recull de 19 poemes i tres articles teòrics sobre el fet de la traducció d'una obra poètica d'un llenguatge clàssic a una llengua moderna. Mn. Garcia Girona va ser lloat per grandíssims filòlegs com Joan Coromines, Carles Salvador o Manuel Sanchís Guarner. En canvi, ha sofert un oblit injustificable, només propi de les zones amb la llengua minoritzada. De fet, en una literatura normalitzada una obra de l'alçada de Seidia seria considerada tot un clàssic.

Font: biblioteca.tortosa.cat